

Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret

Til: Ombudsnemndas medlemmer
Fra: Forsvarsombud Roald Linaker

Sak nr.
2022/10-7

Dato
16.01.2023

Referat fra nemndsmøtet 12. og 13. desember 2022

1 INNLEDNING

- (1) Den 12. og 13. desember 2022 holdt Stortingets ombudsnemnd for Forsvaret møte i Oslo.
- (2) Den 12. desember var Ombudsnemnda i møte med henholdsvis sjef HR i Forsvarsstaben, Vernepliktsrådet for Tillitsvalgtordningen, samt hovedtillitsvalgte for Sjøforsvaret, og Forsvarets veteraninspektør.
- (3) Den 13. desember var Ombudsnemnda i møte med Forsvarets hovedverneombud samt vedtok aktivitetsplanen for første halvdel av 2023 og behandlet en henvendelse fra Riksrevisjonen om nemndas forståelse av forsvarsombudsloven.
- (4) Forsvarsombud Roald Linaker, nestleder Øyvind Halleraker samt nemndsmedlemmene Kari Lise Holmberg, Gunvor Eldegard, Morten Kolbjørnsen og Rune J. Skjælaaen deltok på møtet. Nemndsmedlem Cecilie Gjennestad meldte forfall.
- (5) Møtet ble ledet av forsvarsombud Roald Linaker.

2 MØTET MED SJEF HR I FORSVARSSTABEN

- (6) Forsvarssjefen skal fremme et nytt fagmilitært råd. Det skal foreligge 31. mai 2023.
- (7) I kjølvannet av iverksatte beredskapsmessige tiltak og faseovergangen har Forsvaret identifisert kritiske vakanser i fredstidsorganisasjonen, og forbereder seg på å fylle disse så snart som mulig. Målet er å besette stillingene innen 1. august 2023.
- (8) NATO bygger tyngre strukturer og etterspør personell til dette. I tillegg til å fylle de kritiske vakansene i nasjonal struktur, må Forsvaret sørge for å bistå med personell med riktig kompetanse til NATO. Per i dag er det nær sagt ingen norske OR-befal i NATO. Det er et potensial Forsvaret vil se nærmere på.

- (9) Fra 2024 og fram mot 2028 er det ifølge Forsvarets forskningsinstitutt en underdekning av befal og offiserer i Norge. Nær sagt samtlige DIF-sjefer i Forsvaret peker på manglende personell og kompetanse som en risiko for måloppnåelse i 2023.
- (10) Om Forsvarets behandling av varslingsaker:
- I tillegg til Forsvarets egen gjennomgang er det gjennomført en ekstern gjennomgang av Forsvarets håndtering av varslingsaker. Rapporten om den eksterne gjennomgangen ble avgitt 18. november 2022.
  - For å følge opp tiltakene som er foreslått på bakgrunn av det samlede evalueringsarbeidet, er det nedsatt en egen arbeidsgruppe i Forsvarsstaben.
  - Arbeidsgruppen skal utføre følgende tiltak:
    - Etableringen av en sentral varslingsenhet i Forsvaret. Den sentrale varslingsenheten skal ha oversikt over enhver pågående enkeltsak. Videre skal enheten bidra til å kategorisere sakene riktig, og den skal stå for fagledelse og støtte ut i organisasjonen.
    - Den sentrale varslingsenheten vil kreve et forbedret teknisk system for varslingssakene.
    - Det skal være én prosedyre for behandling av varslingsaker i Forsvaret.
    - Det skal etableres et system for å heve kompetansen om arbeidsgiverrollen hos ledere i Forsvaret.
  - I sum vil tiltakene styrke Forsvarets evne til å sørge for enhetlig og adekvate reaksjoner, og til å forsikre at ilagte tjenstlige reaksjoner blir hensyntatt i forbindelse med ansettelse og seleksjon.

3 MØTET MED TILLITSVALGTORDNINGEN V/VERNEPLIKTSRÅDET

Dokumentasjon: Agenda for møte mellom Stortingets ombodsnemnd for Forsvaret og Vernepliktsrådet (vedlagt)

- (11) Vernepliktsrådet (VPR) informerte Ombodsnemnda om at Tillitsvalgtordningen i Forsvaret (TVO) skal evalueres, og at evalueringen skal gjøres av en ekstern utreder. Dette er noe TVO har ønsket seg. Mandat, tidshorisont og utredningsansvarlig er foreløpig uavklart. Forsvarsdepartementet har sagt seg villig til å stå for iverksettingen av prosjektet.
- (12) VPR opplever å bli invitert til å gi innspill til relevante og aktuelle saker. Når det gjelder innspillenes gjennomslagskraft, er inntrykket mer variert. VPRs erfaring er at TVOs innspill i liten grad preger budsjett disponering og politiske prosesser i Forsvaret.

Når VPR måtte oppleve at TVO blir oversett eller overkjørt, ønsker Ombudsnemnda å bli informert om dette.

- (13) TVO ønsker bedre informasjon i det sivile samfunn om førstegangstjenesten.
- (14) TVO er bekymret for hvorvidt det er satt av tilstrekkelige ressurser i Forsvaret til å behandle søknader om sikkerhetsklarering. TVO peker på at Forsvaret i fremtiden vil innkalle flere til førstegangstjeneste. TVOs erfaring er at saksbehandlingstiden varierer stort fra sak til sak. Dette kan medføre utsettelse av tjeneste og andre vanskeligheter for de vernepliktige. TVO er bekymret for at manglende ressurser i særlig grad vil gå ut over sakstyper som normalt krever lang saksbehandlingstid, f.eks. saker der søker har annen etnisk bakgrunn enn norsk.
- (15) TVO ønsker informasjon om hvorvidt det er politisk eller juridisk avklart at hensynet til verning av bygg som benyttes som forlegninger i militære leire og baser, skal gå foran hensynet til personellens velferd og derigjennom beredskapsmessige hensyn.
- (16) Den hovedtillitsvalgte for Sjøforsvaret redegjorde for manglende militærfaglig utdanning, herunder våpentrening, blant soldater i førstegangstjeneste:
  - Deler av kontingent 2022/01, som dimitterte i desember 2022, har ikke hatt militærfaglig utdanning ut over rekruttperioden. Det gjelder soldater som tjenestegjør i basefunksjoner på Haakonsværn orlogsstasjon, landbaserte stillinger i Marinen og på KNM Tordenskjold.
  - Hovedtillitsvalgte for Sjøforsvaret forventer det samme for kontingentene som kom inn i april, juli og september 2022.

Ombudsnemnda vil følge opp dette punktet.

4 MØTET MED FORSVARETS VETERANINSPEKTØR

- (17) Forsvarets veteraninspektør ga Ombudsnemnda en generell orientering om Forsvarets veteranjeneste, og om veteranarbeidet i og utenfor Forsvaret.
- (18) Den 31. januar 2023 skal veteraninspektøren avgi sitt utkast til ny tiltaksplan for veteraner. Tiltaksplanen er en tverrsektoriell plan for oppfølging, ivaretagelse og anerkjennelse av veteraner og deres familier, før, under og etter tjenesten i internasjonale operasjoner.
- (19) Veteraninspektørens utkast til tiltaksplan fremmes for styringsgruppen «IDA», som står for *den interdepartementale arbeidsgruppen*.
- (20) Tiltaksplanen skal være slutført i løpet av første halvår 2023.
- (21) Veteraninspektøren er positiv til å bidra under Ombudsnemndas planlagte seminar om veteranrelaterte problemstillinger i løpet av 2023.

5 MØTET MED FORSVARETS HOVEDVERNEOMBUD («FHVO»)

(22) FHVO har følgende hovedpunkter på sin handlingsplan for de neste to årene:

- Ta vare på folk:
  - De ca. 500 verneombudene i Forsvaret skal følges opp.
  - FHVO har også som oppgave å dra omsorg for de tillitsvalgte i TVO.
  - Alle ansatte og ledere i Forsvaret.
- Problemløsning:
  - Gi råd til Forsvarets ledelse.
  - Bidra til å løse utfordringer, bl.a. når innretningen av forsvarssektoren skaper kompliserte linjer.
- Systemforbedring:
  - Det er en prioritet for FHVO å medvirke til at forsvarssjefen får et tilstrekkelig godt system for «compliance»/internkontroll på plass.

(23) Det er en utfordring for FHVO både å drive fagledelse overfor andre verneombud, herunder å besøke dem og å gi dem konkret oppfølging, og samtidig forholde seg til M&E-tiltak. («M&E» står for *modernisering og effektivisering*.) FHVOs stabskraft består av én person i tillegg til hovedverneombudet selv.

(24) Det er omkring 10 hovedverneombud i Forsvaret som er frikjøpt fra stillinger i Forsvaret for å drive verneombudsarbeid. FHVO tar sikte på å øke antallet samlinger per år, opp fra 3–4 møter. Det er en svært viktig del av FHVOs oppgaver å sørge for koordinering av verneombudsarbeidet.

(25) FHVO deltar i «Team Staten», der hovedverneombudene i store statlige institusjoner kommer sammen og utveksler erfaringer.

(26) FHVO har møte med forsvarssjefen og Forsvarets ledelse kvartalsvis.

(27) Av konkrete problemstillinger FHVO arbeider med for tiden kan nevnes:

- FHVO ønsker fysioterapi i kombinasjon med idrettsfasilitetene i Hæren. FHVO mener dette kunne motvirket og stoppet belastningsskader. I sin rapport om «helse for stridsevne» har Forsvarets sanitet trukket belastningsskader fram som en «versting». Enn så lenge opplever FHVO ikke å få gjennomslag for forslaget.

- Når det gjelder varslingsaker, er det verneombudets rolle å se arbeidsmiljøet under ett. Det innebærer å påse at både varsler og omvarslede blir ivaretatt mens saken undersøkes. FHVO har gitt ut et direktiv til verneombudene i Forsvaret om hvordan man skal følge opp varslingsaker som verneombud. Det er en utfordring at verneombudet ikke nødvendigvis får tilgang til hvem disse personene (varsler og omvarslede) er. FHVO tror at motstanden skyldes kulturutfordringer heller enn juridiske skranker.

6 SAK TIL BEHANDLING: HENVENDELSE FRA RIKSREVISJONEN

Dokumentasjon: Brev fra Riksrevisjonen av 8. desember 2022, «Roller og ansvar», og utkast til svar, ref. 2022/52 (vedlagt, unntatt offentlighet)

(28) Ombudsnemnda behandlet og sluttførte saken.

7 SAK TIL BEHANDLING: OMBUDSNEMNDAS AKTIVITETSPLAN FOR 2023

Dokumentasjon: Utkast til aktivitetsplan (vedlagt, unntatt offentlighet)

(29) Ombudsnemnda behandlet og sluttførte saken.

***

Vår sakshandsamar

Visekorporal Eiksund, Eirik Sjøhelle, eeiksund@mil.no
+47 907 47 290, 0510 7244

Vår dato

2022-12-02

Vår referanse

2022/1927/FORSVARET/VPR/ESE

Tidlegare dato

Tidlegare referanse

Til
Ombodsnemnda

Kopi til

Agenda for møte mellom Stortingets ombodsnemnd for Forsvaret og Vernepliktsrådet

1 Bakgrunn

Vernepliktsrådet (VPR) møter Stortingets ombodsnemnd for Forsvaret mandag 12. desember 2022, klokka 11:00 som ein del av den faste kontakta mellom Tillitsvaltordninga i Forsvaret (TVO) og ombodsnemnda.

2 Agenda

Verkelegheitsskildring frå dei vernepliktige

TVO opplever at fleire avgjersler som omhandlar forhold knytt til førstegongstenestegjerande blir vedteken utan tilstrekkeleg forståing om korleis desse avgjerslene treff soldatane. Før viktige avgjersler knytt til tilbud for soldatane, eigedom, bygg og anlegg og tal på personell blir vedteken meiner TVO det vil vere hensiktsmessig å inkludere representantar frå dei vernepliktige i større grad.

Ivaretaking av vernepliktige i lys av auke

TVO er bekymra for ivaretakinga av soldatar som kallast inn til førstegongsteneste i lys av aukinga Forsvaret planlegg. Fleire soldatar inne til teneste skaper eit behov for oppskalering av forvaltning. Mangel på kapasitet og kompetanse hos tilsette går på kostnad av soldatanes utdanning, ivaretaking og trivsel. Dersom Forsvaret skal følgje fagmilitære råd om å auke tal på vernepliktige årleg, må ivaretakinga og forvaltninga av soldatane styrkjast i tråd med denne aukinga. TVO ønskjer å diskutere problemstillinga med nemnda.

Forsvarets handlekraft om egne bygg

Postadresse Postmottak 2617 Lillehammer	Besøksadresse Akershus festning Bygg 58	Sivil telefon/telefaks 23 09 23 18/23 09 72 41 Militær telefon/telefaks (FDN) 0510 2318/0510 7241	E-post fft.tvo@mil.no Internett www.forsvaret.no/tvo	Vedlegg 0
--	--	--	---	---------------------

TVO stiller spørsmål til grunnlaget for at ivaretakinga av verna bygg blir prioritert over soldatane si helse og sikkerhet. Fleire mannskapsforlegningar i Forsvaret har stått urørte sidan 50-talet, og i desse bygga er problematikk som dårleg luft, fuktskader og straumkapasitet ikkje uvanleg. Dette er kasernar der det er på høg tid med rennovering, men grunna vernestatusen til bygga er det vanskeleg å få gjort noko med det. TVO meiner det er på tide at politikarane tek ei vurdering på om vern av bygga er viktigare enn soldatane si helse.

Føresetnadar for å gjennomføre førstegongsteneste

TVO opplever store variasjonar i føresetnadane soldatar inne til førstegongsteneste får for å kunne gjennomføre sin teneste på ein god måte. Forsvaret stiller høge krav til soldatanes fysiske form, men speler soldatane dårleg med manglar på tilstrekkelege idrettsfasilitetar. Idrettsfasilitetane rundt i Forsvaret speglar ofte ikkje massen av soldatar, som til gjengjeld gjer det krevjande å gjennomføre trening og bestå fysiske testar. TVO ser eit stort betringspotensialet, og ønskjer å drøfte problemstillinga med nemnda.

Juridisk forskjellsbehandling

TVO opplever at det er for få ressursar for å sikkerheitsklarere personell som skal inn til førstegongsteneste. Forsvaret skal i tida framover auke, og i den anledning er TVO bekymra for korleis manglar på kapasitet vil få innverknad på sakshandsaminga – særleg for unge med tilknytning til andre statar. Det er i dag store sprik i handsamingstida frå sak til sak, og TVO opplever at enkelte får utsett sin teneste fleire gonger utan informasjon undervegs i prosessen. Uføreseieleg heita dette medfører for den enkelte er svært belastande.

Informasjon om førstegongsteneste

TVO meiner det er behov for meir korrekt og utfyllande informasjon for soldatar inne til førstegongsteneste. I samtaler med soldatar kjem det ofte fram store sprik mellom den tenesta soldatane ble lovet på sesjon og de faktiske valmogelegheitene dei har etter rekrutten. Feilaktige forventningar har direkte innverknad på soldatanes trivsel og motivasjon for både noverande og vidare teneste. TVO meiner det er behov for ytterligare informasjon av kvalitet før, under og etter teneste.

Eventuelt

- Soldataksjonen 2023
  - TVO-reglementet
  - Landskonferansen 2023
-

Beste helsing

Ole Magnus Totland
Underdirektør
Sjef Tillitsvaltordninga i Forsvaret

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har difor ikkje handskriven signatur.
